

הועלו. נסיון מיוחד במינו למלא את העשייה הטכנית הזאת, כביכול, (ומרבה ס. יזהר להשתמש בביטויים טכניים רבים, שדומה זו בפעם הראשונה מצאו מקומם לא במלון טכני מטעם ועד הלשון אלא בסיפור ממש), קדיחה, מנוע, מגדל הפירה, צינורות, עווקים, הבקים, קנת וכולי וכו', מן היקר שבנפש. עצם העשייה, הדריכות שבה, צמצום כל ההווייה האנושית בתוכה, גלגול כל החיים הפרטיים וכריכתם מסביב למקדח זה הנובר במעמקים, — כל אלה מתנשאים מעל לנצח-הערכה כמין אד-שרב גלייני. בהרה של קיום ותו לא, שהרוח המצוייה והבלתי מצוייה מקנחתה ומעבירתה מן העולם.

ודומה שאין כל עשייה זו באה אלא להבליט את חליפות הנוף הזה, נוף זה שבנגב, שעדיין מסעיר ומעלה בכואות כהיותו נתון בחרצובות התנ"ך וסיפורי בראשית. כאילו אין כל קשר לכל הנעשה בו ובינו לבין עצמו. ואמנם משא ס. יזהר ומעלה את הנוף הזה כשהוא נתון יומם בכבלי השמש והשרב, בבוקר, בצהריים ובבין ערבים, הרי הוא מגיע עד כדי תיאורים ליריים דקים מן הדקים ורחביהנף כאחד. ואין כמעט דף שאין ס. יזהר חוזר אל תיאורים אלה ואין הוא מעלה שוב את הגוונים והצבעים ודימוייהם ודימויי דימוייהם מן הנשייה המדברית הזאת, שנעשה בה מעשה גדול, מעשה בראשית של גילוי הלוט הפנימי שלה והעלאת סודה הנוול למעלה. פורש ס. יזהר לתיאור והוא אומר:

„ולפניהם ומאחוריהם מצולות מצולות של נפלאות מתרחשות, בצבעים כבים וחורים ונד לקים באור חדש, עצמי, ממקור הווייתם, במראה של גבעות קפולות כה וכה וניטשות, והשבילים הלבנים נמתחים בהם לאפסי מרחקים, בלי ראשית וכלי תכלית, ואין נפש שתיראה, ואין סימן למציאות אדם או מעשהו, אדמת-אלוהים פנוייה ובתולה, ולעומתה, נרחבים ורחוקים כמותה, שמים בשלי-גוון, ועל מרומיהם הקפחים עלי-תאנה מע-טים של כמה עבים במערב, כעומדות באמצע תפלתן, סחות עם אלוהים פנים אל פנים בכל הגוונים שבין חיוורון נרגש לסומק-כלימה“.

והוא חוזר וחוזר לתיאור ודומים האנשים המופיעים בין תיאור לתיאור כאותם צרצורי חרגולים המנתיים בערבה, או כעלעולי האבק המופיעים, נעקרים והולכים מכאן. הרצון של האדם ניתק והולך מפני רצון הכולל-הכל שב-ערבות הנגב. והתנחומים העצמיים של האדם, שהנה יבוא לכאן פעם, יוציא מים, יטע אילנות,

ב. — בפאתי נגב *

ס. יזהר הוא מספר ארצישראלי. הארצי-ישראליות שבו אינה בגילוי הסוד האנושי שבחיים החדשים, אלא בגילוי הנוף המיוחד של הארץ ותגובת האנשים בהפגשם פנים אל פנים עם הנוף הזה. משום כך לא האנשים הם הנושא האמתי של סיפורו, אף כי הם ישנם וישנם, אלא הארץ כמות שהיא וכפי שהיא משתקפת במחשבותיהם, רגשותיהם והרי-הוריהם שלהם. אין השיח האנושי למראה האדמה המשתרעת אלא רפלקס של כוחות הטבע המשר-תלטים עליהם. יש מהם שהתגברו על הפחד הגדול מפני הבלתי ידוע והנעלם מן העין ויש מהם, טירונים ואנשים שלא נתסו בכל מנעמי-מעקשי הנופים, הנרתעים ואומרים להמלט מפני הערבה הנגבית הזאת הלוהטת ונושמת שרב. אלא שהם נשארים בכל זאת, לכודים וכבושים בתוך מכבש האלוהים הנורא-הוד.

ששה הם כאן, אנשי הספר הזה, ששה חופרי בארות. ריגאי וחיים, משה ויואל ושאל ולבסוף האי זעירא מן חבריא — דוד זאלצמן. ונוספו עליהם, אנשים מן הצד: איצה השומר בעל הסוסה, סעיד הנער הרועה ואביו השומר, טוביה הקבלן וורנר הנהג. נוגעים בששה נגיעה כלשהי צילה הנערה שבקיבוץ, מכס המנגן, צבי בעל הטרקטור ועוד אחד או שנים. אך הששה הם הלוז שבשדרת הסיפור הזה.

סיפור? לאירדוקא. כי מה יש לספר כאן? קודחים ששה פועלים בערבה שבנגב, קודחים באר. מים, הרי אלה הם הנוזלים הפיזטיים ביותר, שכבר קיבלו את דמותם המיוחדת בספרות העברית הארצישראלית. הם כבר בשלו במילואם לשמש אוביקט סיפורי ממש, ואף נגעו בהם רבים. והששה הזאת כולה נתונה בתוך אוביקט שירי זה. כל אחד בפני עצמו — אם מטבעו, אם מרצונו, אם מהכרחו, אם מחידוש הרומאנטיקה שבדבר. והרי הם מופעלים על ידי המים האלה, — שלפי שעה אינם, לפי שעה עדין נישאים במעבה האדמה, — הפעלה שבדמיון, כאותם גלגלי הסחנות הגדולים שזרמים רבים של מים ממש טופחים עליהם ומגלגלים אותם ומנשאים אותם ומורידים מטה.

שני ימים שוממים ולילה אחד הועלו כאן בספרון הזה, ימים בערבה, וכמה להט, כמה ערגנות שבנפש וכמה ראיות ושטשושי דמיון

* בפאתי נגב, סיפור, מאת ס. יזהר, „זוטא“ — הוצאת „עם-עובד“, תל-אביב, תש"ה.

הנצחי הזה שהאדמה הארצישראלית מטלטלת בו. עדין לא נמצאו לו האנשים בכל גדלותם (הוא לא מצא אותם מותאמים לקולמוסו הסיפורי; נקווה — לפי שעה), אך פגעהו הנוף בכל תמור רותיו לוכדו ס. יזהר בפלצור כשרונו התיאורי ומעמידו לפנינו. לא רבים יהיו קוראיו. אך אלה שידבם לבם לקרוא — ויצאו מלפניו עשירי תחושה וראייה יותר, תחושה וראייה בארצי ישראליות זו, שהיא אחת מסגולותיו כמספר ארצישראלי צעיר וחדש. אף על פי שירושה סיפורית עברית לו מאקלים אחר, גנסיני, צפוני.

— הם תנחומים שלעתיד לבוא. הערבה חיה את חייה משלה, מימי בראשית, מעמידה לפני העין לפתע פתאום דמות דיוקן של אחד עשו, הרודם את רדימתו עליה ללא חיצוץ בינו לבין האדמה והשמים.

ובתוך כך, בינות לכל אלה, מנסה ס. יזהר בכל זאת לגבש את אנשיו גיבוש של טבע. הנה נראה את המאמץ של הששה ביחד, את עקשנות המעשה שלהם, נשמע את גמגומיו המיוחדים של כל אחד מהם. גמגום. מכיוון שדברם אינו אלא מין קרטוע עלוב לעומת תרועתה הנצחית של האדמה שמסביב. וכשבא יזהר ומעלה הרהורי פנים שאין להם מלים, כלום אין הרהוריה הנצחיים של הערבה עצומים וכבירים יותר? ואחר כך גדלה מתוך האינסוף את מעשה האסון של משה. התמונה כיצד הוא רץ שפוף לפניו כשידו נמעכת, תמונה זו היא עקורה מתוך כל התלוי בסביבה והיא חיה בפני עצמה את חייה. ובואו של טוביה, אותו קבלן בארות, ושיחו ושיגו והריחות האחרים והזכרונות האחרים שהוא מטיל על האנשים. וחוויות הלילה הקודם שבין שאול ובין צילה. והתגברות אישיותו של חיימ'קה על זו של ריגאי ואיצה בעל הסוסה האצילה והנסיעה לנגב רחוק רחוק יותר, פראי יותר, — תיבע מאמץ רב יותר. כל אלה זרועים כאן על גבי התיאורים הרבים של הנוף, כאותם גבעולי חרולים או ברקנים ותו לא. ואף לא ינחמו אותנו דברי הנחמה של טוביה הקבלן אל חיים, בעל הגוף והשרירים והעצמה, ומאידך דברי ההחלטה הנחרצים של חיים, דברים של סנטימנטאליות שבגבורה. הכוח והרצון וההחלטה מהם לעומת המרחבים הגדולים האלה? המספר רוצה להתנחם ומוצא את הנחמה הזאת, מכיוון שהיא מוכנה לו ולנו לכולנו: „לו ידעת חיימ'קה (אמר טוביה), מה אומרים המומחים על קרקע זו, אם רק נמצא מים! אישם כבר יושבים פלוגות של אנשים צעירים, נכונים לעלות, וממתינים לנו... ואפילו בלעדינו בוא יבואו לכאן“...

ואנו מסיימים את הקונטרס הזה ותהייה אינה פסה מלבנו. תהייה לא על המסופר אלא על המתואר. ואף אם גודש ס. יזהר את צבעירמליו, אף אם הוא מרבה ומצפף את הגוונים ומבחישים מחדש — הרי בכל פעם אנו עומדים עצורי נשימה בפני כל הגדלות הזו של נגב ארצנו כפי שראה והעלה על הנייר מספר ארצישראלי צעיר, שיותר משהוא מרגיש, לפי שעה, באדם והליכותיו ותהפוכותיו וגלגוליו הגורליים, הוא חש בטלטול